

**Військовий інститут
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Кафедра військової політології

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування підрозділу Збройних Сил України.

Тема 8. Методика організації морально-психологічного забезпечення застосування підрозділу (частини).

Заняття 2. Технологія організації управління морально-психологічним забезпеченням бойових дій.

Навчальна та виховна мета

1. Розкрити сутність та зміст закономірностей та принципів управління морально-психологічним забезпеченням бойових дій підрозділу (частини).

2. Розглянути організацію управління морально-психологічним забезпеченням в ході бойових дій.

3. Сприяти вихованню у слухачів почуття особистої відповідальності за організацію МПЗ в ході подальшої практичної діяльності у військах.

Навчальні питання

1

- Закономірності та принципи управління морально-психологічним забезпеченням

2

- Організація управління морально-психологічним забезпеченням в ході бойових дій.

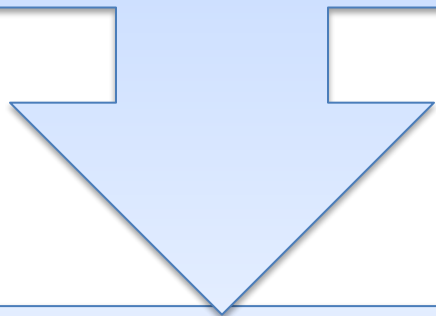
Навчальна література

1. Конституція України. - К., 1996. – 80 с.
2. Статути Збройних Сил України. – К.: Варта, 1999.
3. Воєнна доктрина України. / Указ Президента України № 555/2015 від 24 вересня 2015 року
4. Про Стратегічний оборонний бюлетень України. / Указ Президента України № 240/2016 від 6 червня 2016 року.
5. Про Стратегію національної безпеки України. / Указ Президента України № [287/2015](#) від 26 травня 2015 року.
6. Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України. / Указ Президента України № 92/2016 від 14 березня 2016 року.
7. Наказ ГШ ЗС України від 22.05.17 р. № 183 “ Про затвердження Положення про структури морально-психологічного забезпечення у Збройних Силах України”.
8. **Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 27.04 18 р. №173 ДСК.**
9. Організаційно-методичні вказівки щодо організації морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України у 2020 році.
0. **Бойовий статут механізованих та танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II. Батальйон, рота. МО України, 2016.**
1. Коупленд Н. Психология и солдат / Пер.с англ. – М.,1958.

Система управління військами - сукупність функціонально та структурно пов'язаних між собою підсистем: органів управління, пунктів управління, зв'язку і АУВ (в тому числі спеціальних підсистем, що забезпечують збір та обробку інформації).

**Особливості сучасних
війн (воєнних
конфліктів), у т.ч. АТО
(ООС)
характеризуються**

**посиленням вимог до
командирів, штабів,
усіх посадових осіб
щодо ефективної
діяльності в складних
(екстремальних)
умовах.**

**Організаційно-
управлінська
діяльність повинна
бути достатньо
ефективною,**

**незважаючи на
постійний дефіцит
часу та значне фізичне
навантаження,**

**яке пов'язане з
високою
інтенсивністю дій
військ і значним
об'ємом інформації та
документообігом.**

Послідовність і зміст роботи заступника командира батальйону (роти) з МПЗ в значній мірі будуть залежати від

умов виконання поставленого завдання

наявності часу на організацію МПЗ

воєнно-професійної підготовленості всіх категорій особового складу

укомплектованості офіцерами, досвіду їх роботи з людьми

наявності й стану технічних засобів виховання

та інших факторів.

Програмно-цільова методологія здійснення МПЗ

1. Визначення в межах узагальненого алгоритму сукупності завдань, які покладаються на структури МПЗ.

2. Введення, де це потрібно і можливо, певних стандартів (формалізованих документів) у плануванні і організації МПЗ, які наповнюються конкретними формами і методами на основі досвіду та знань.

3. Доступність для виконавців та ініціювання їх творчого підходу щодо вирішення завдань планування та організації МПЗ у ЗС України.

Перше питання

Закономірності та принципи управління морально-психологічним забезпеченням.

У сучасних умовах стан і
розвиток управління
військами розцінюється

Як
найважливіший
показник бойової
потужності і
бойової
готовності
Збройних сил

Як
найважливіший
показник рівня
їх організаційної
і технічної
досконалості.

**Хід і результат війни
залежать від
співвідношення**

Економічних

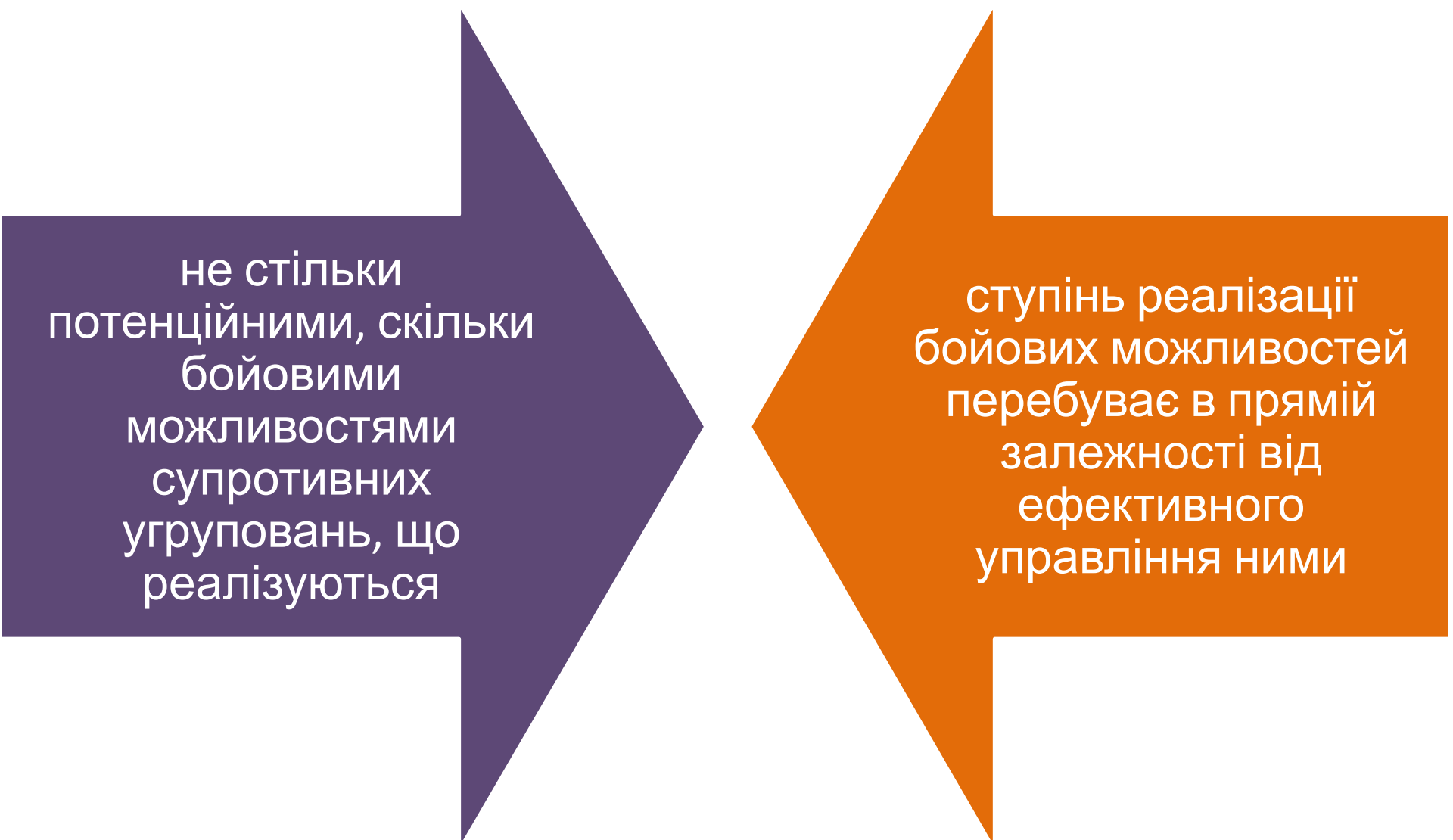
Морально-психологічних

**Ресурсний
потенціал
держави для
ведення війни**

Науково-технічних

**Власне військових
потенціалів супротивних
сторін**

Проте реальне співвідношення сил сторін визначається

не стільки
потенційними, скільки
бойовими
можливостями
супротивних
угруповань, що
реалізуються

ступінь реалізації
бойових можливостей
перебуває в прямій
залежності від
ефективного
управління ними

**Системно-функціональний
підхід дозволяє розглядати**

**управлінську
діяльність
щодо
морально-
психологічного
забезпечення
застосування
військ**

**цілісно, в
єдності та
взаємозв'язку**

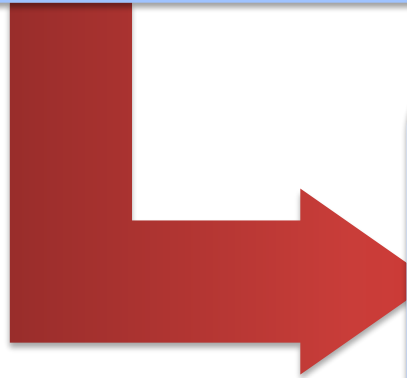
змісту

**структурних
форм**

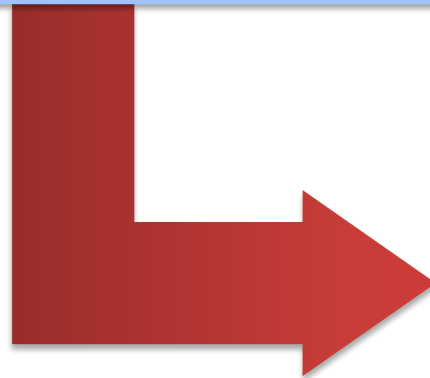
**організаційних
форм**

**Як процес
управління
соціальними
відносинами
у Збройних
Силах**

Головним елементом системи управління МПЗ завжди були і залишаються люди (особовий склад органів управління).

Системи управління із однаковою організаційною та технічною основою матимуть різну ефективність залежно від того,

хто очолює та з яких людей сформовані органи управління, наскільки вони підготовлені до вирішення завдань управління в бойових умовах.

Науковість управлінської діяльності визначається

Свідомим
застосуванням
як
соціальних
законів

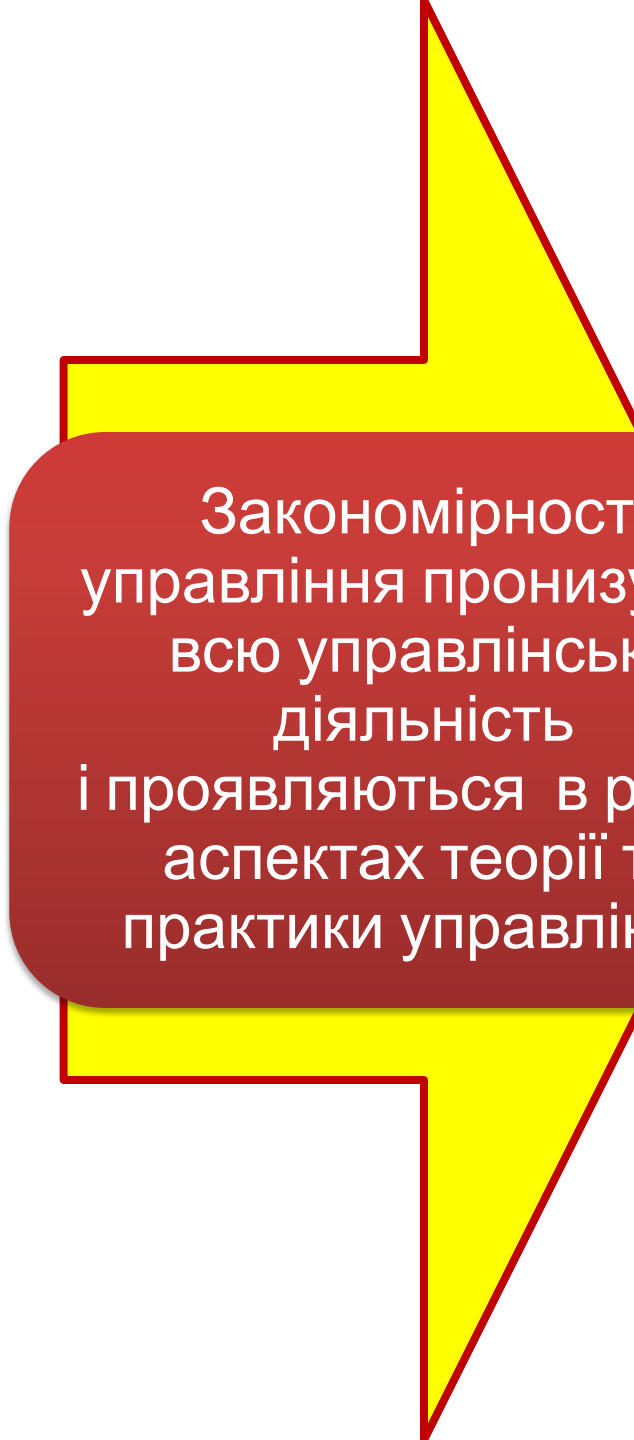
Так і свідомим
застосуванням
власних
законів
управління

Які відображають
найбільш істотні зв'язки,
що виникають між
суб'єктом та об'єктом
управління

Обумовлюють якість та
результативність
функціонування
системи управління
МПЗ

це найбільш суттєві зв'язки і відношення різних напрямків управління між собою та з елементами зовнішнього середовища, тобто зв'язки й відношення, які властиві системі управління військами та обумовлюють її функціонування, структуру і розвиток.

- 1. Закон залежності структури, організації і методів управління від загальної структури збройних сил, умов управління та його матеріально-технічної бази.**
- 2. Закон збереження пропорційності і оптимального співвідношення усіх елементів системи управління.**
- 3. Закон сумісності технічних засобів та систем управління підлеглих і взаємодіючих військ.**
- 4. Закон єдності організаційно-методологічних основ на всіх рівнях управління.**
- 5. Закон відповідності потрібного часу та часу, який є в розпорядженні для вирішення завдань управління.**
- 6. Закон єдності і співпідлеглості критеріїв ефективності, які використовуються в процесі управління військами.**
- 7. Закон залежності ефективності рішення завдань управління від обсягу інформації, яка використовується**

Закономірності
управління пронизують
всю управлінську
діяльність
і проявляються в різних
аспектах теорії та
практики управління

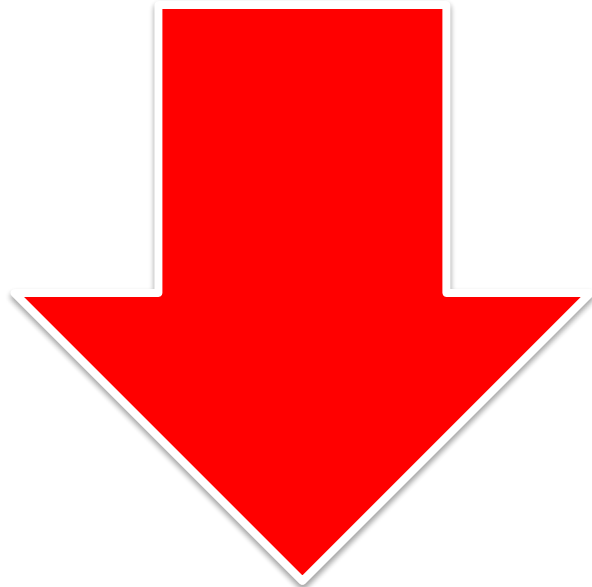
в принципах управління

структурі системи
управління

функціональному
розподілі управлінської
діяльності

методах управління

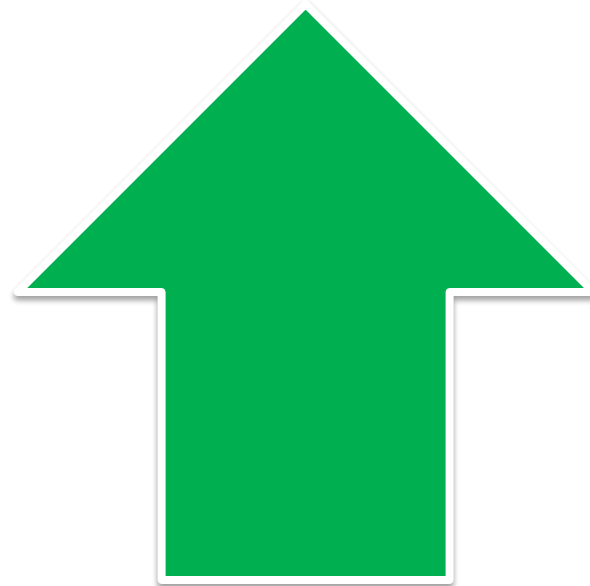
в стилі управлінської
діяльності.

Управлінські кадри на практиці через брак часу не в змозі в кожному конкретному випадку звертатися до висновків та вимог, що впливають із кожного закону управління і, тим більше, з усієї системи закономірностей.

Тому вони використовують, що цілком виправдано, наслідки узагальнення об'єктивно діючих законів та закономірностей, притаманних їм загальних рис та ознак, котрі стають загальним началом, правилом, принципом їх діяльності.

Управління військами повинно забезпечувати ефективне використання бойових можливостей частин (підрозділів) і успішне виконання ними задач у певні строки і в будь-яких умовах обстановки.

Управління військами будується на науковій основі при поєднанні централізації керування з боку старшого командира (начальника) з широким проявленням розумної ініціативи підлеглих при виконанні поставлених задач.

Принципи управління частинами (підрозділами):

1.

- єдність політичного, державного і військового керівництва

2

- єдиноначальність

3.

- централізація управління військами з наданням підлеглим ініціативи у визначенні способів, сил і засобів для виконання поставлених задач

4.

- твердість і наполегливість в проведенні прийнятих рішень і планів в життя

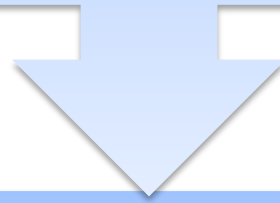
5.

- оперативне і гнучке реагування на зміни обстановки

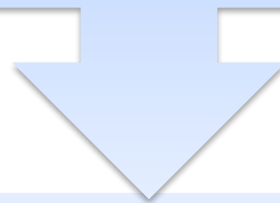
6.

- особиста відповідальність командирів (начальників) за результати виконання поставлених ними задач підлеглими.

За своїм складом принципи управління морально-психологічного забезпечення не відповідають складу закономірностей управління.

На практиці одна закономірність може реалізовуватись на основі двох і більше принципів .

І, навпаки, декілька закономірностей можуть втілюватися на основі одного принципу.

Групи принципів управління МПЗ

1.

**Соціально-
правові**

2.

**Соціально-
організацій
ні**

3.

**Соціально-
педагогічні**

Соціально-правові принципи

виражають
вимоги до
державно-
патріотичного
змісту
морально-
психологічного
забезпечення

державницький
підхід

законність

підбір та

розстановка кадрів
за діловими і
моральними

тісний зв'язок з
життям військ та ін.

Соціально-організаційні принципи

**виражають
вимоги до
змісту роботи
органів
управління
морально-
психологічни
м
забезпечення
м**

соціально-
технологічна
компетентність

контроль та
перевірка виконання

стимулювання

єдність
повноважень та
відповідальності,
прав і обов'язків та

Соціально-педагогічні принципи

виражають
вимоги до
роботи з
виховання
військово-
службовців

державна ідейність та
цілеспрямованість

всеосяжне охоплення
виховним впливом

комплексний підхід та тісний зв'язок МПЗ з життям

поєднання високої вимогливості
з повагою до гідності підлеглих

принциповість та
непримиренність до недоліків

єдність, узгодженість та
спадкоємність у практичній
роботі

**Арсенал методів
управління
морально-
психологічним
забезпеченням**

обумовлюється цілями
та завданнями
управління

тісно пов'язаний з
іншими категоріями
теорії управління

значною мірою
визначає реальність
досягнення визначених
завдань

The diagram features three light blue rounded rectangular boxes arranged horizontally. They are set against a large orange background that has a blue outline and a triangular shape pointing to the right. Each box contains a line of text in Ukrainian.

Основою для
класифікації
методів
управління
морально-
психологічним
забезпеченням
служить

мотиваційна
характеристика
способів
управлінського
впливу

спрямованість
змісту способів
управлінського
впливу.

Групи методів управління МПЗ

Ідейно-патріотичні
методи

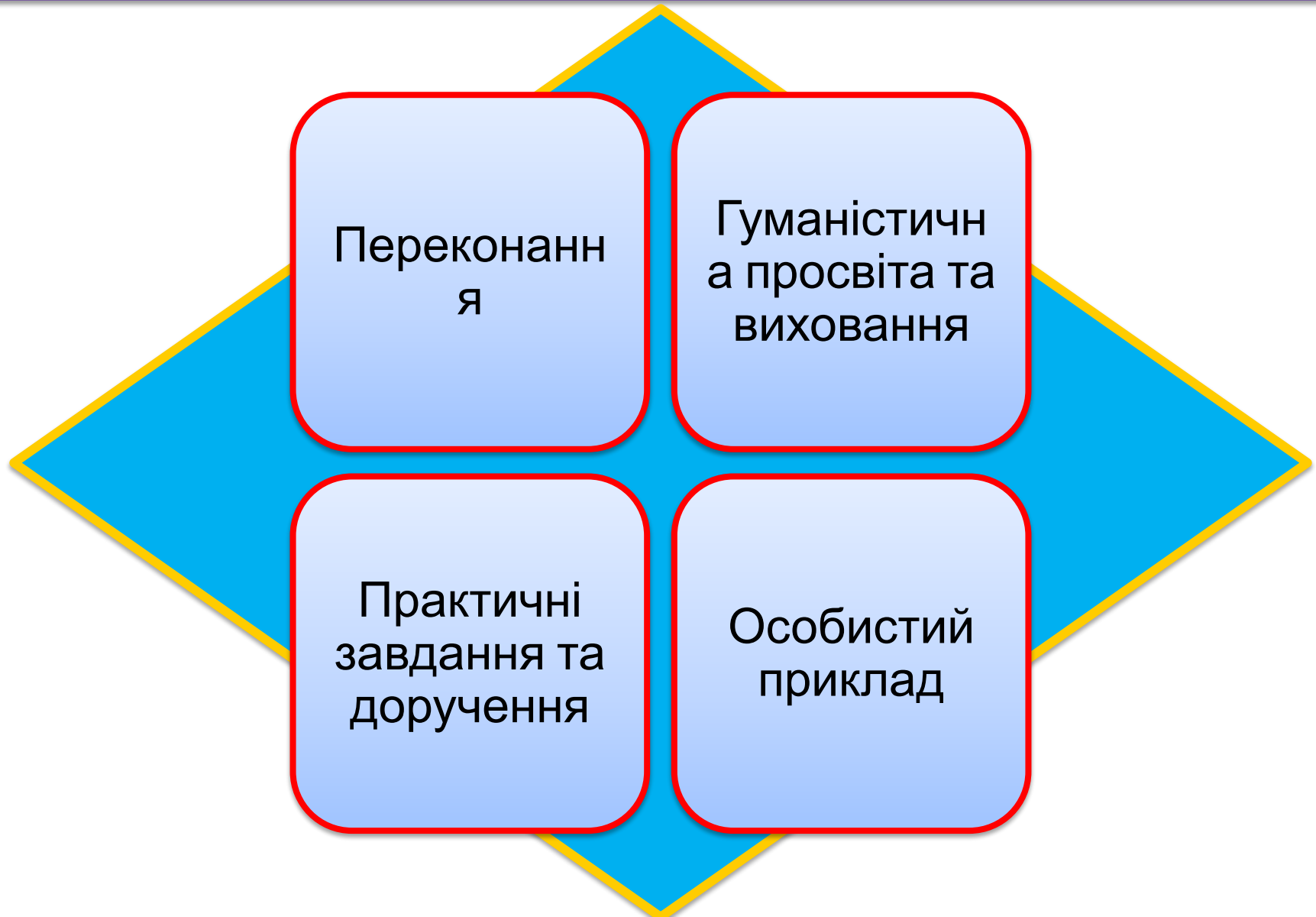

Організаційно-
розпорядчі методи

Соціально-
психологічні методи

Ідейно-патріотичні методи

Організаційно-розпорядчі методи

обумовлені самою сутністю управління, особливістю управлінських відносин

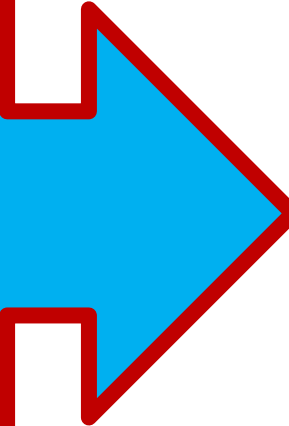
зміцнення
кадрової
структури

метод
вимог

контроль
та
перевірка
виконання

директивні
розпорядж
ення та ін.

Соціально- психологічні методи

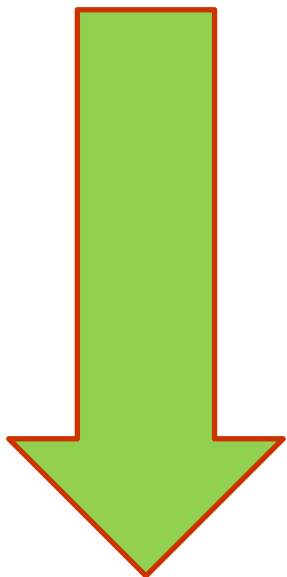
Навіювання

Інформування

Соціологічні дослідження та
спостереження

Індивідуальна робота

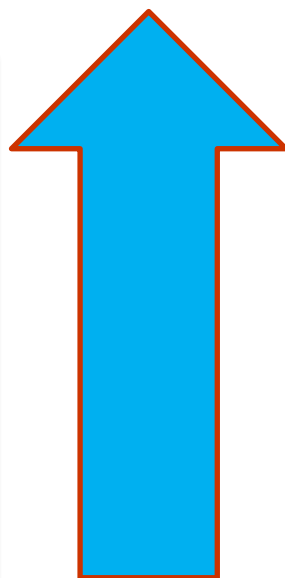
Ствердження та примноження
прогресивних традицій і звичок
та ін.

Виходячи із
обсягу та
змісту завдань
управління
виділяють два
основних
напрямки
формування
методів

Вони істотно
відрізняються
один від
одного
способами та
прийомами
роботи.

Перший напрямок пов'язаний з виявленням та формулюванням методів вирішення конкретних завдань управління морально-психологічним забезпеченням

Другий напрямок включає методи впливу на людей в ході управління.

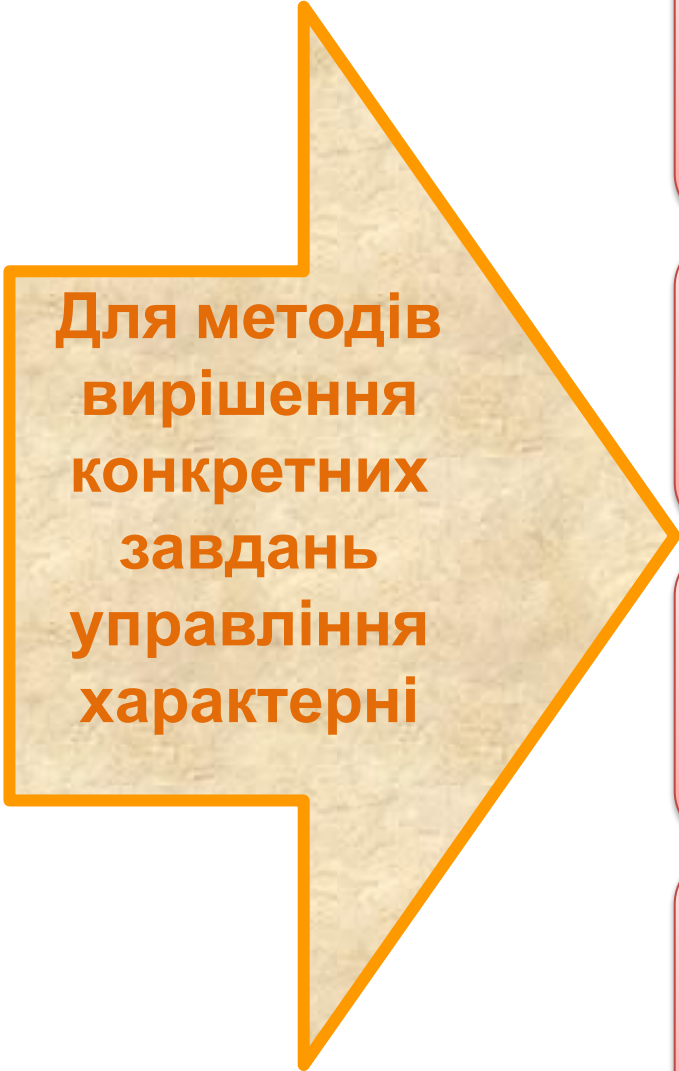
Перший напрямок - виявлення та формулюванням методів
вирішення
завдань, що складають зміст управління

Збір, оброблення та відображення інформації

Вироблення рішення та планування морально-
психологічного забезпечення бою

Доведення завдань до підпорядкованих військ
та організація їх взаємодії

Керівництво військами в ході бойових дій та інші
завдання

Для методів
вирішення
конкретних
завдань
управління
характерні

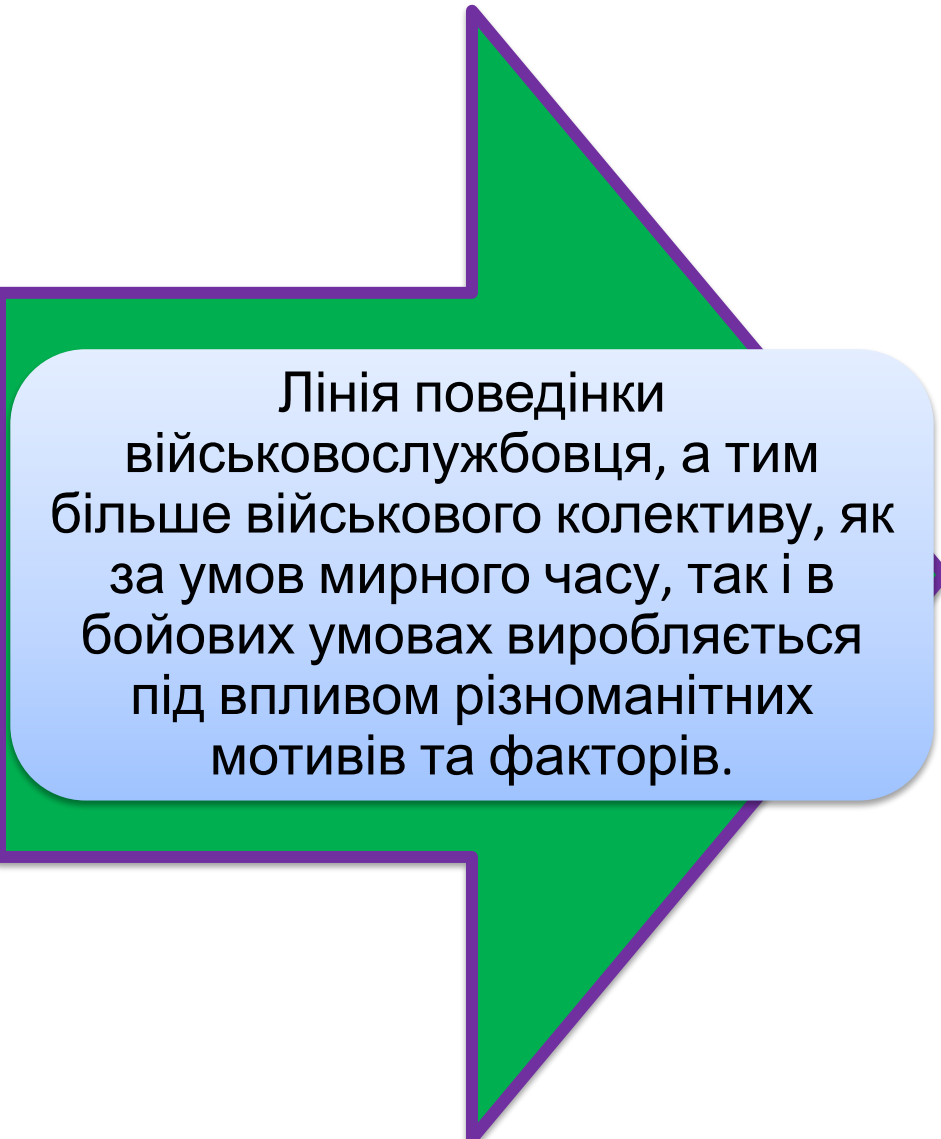
Відносно чітка постановка завдань
чи визначення виконуваних робіт

Регламент часу

Можливість залучення визначеного
складу людей і технічних засобів
управління

Застосування напрацьованих
прийомів (правил) дій з
використанням технічних засобів
управління.

Другий напрямок - методи впливу на людей в ході управління.

Лінія поведінки
військовослужбовця, а тим
більше військового колективу, як
за умов мирного часу, так і в
бойових умовах виробляється
під впливом різноманітних
мотивів та факторів.

При підготовці та в ході
бойових дій найбільш
складною є форма методів
впливу на особовий склад.

Як правило, виділяють дві
групи методів - директивні і
стимулюючі, які нерозривно
пов'язані між собою та
залежать один від одного.

Групи методів впливу на особовий склад

Директивні методи

Передбачають прямий вольовий вплив старших начальників на підлеглих шляхом віддавання наказів, розпоряджень та вказівок в рамках прав, наданих їм чинним законодавством.

Стимулюючі методи

Ґрунтуються на використанні моральних, психологічних, економічних та інших стимулів.

Мають за мету забезпечити найкраще виконання підлеглими поставлених завдань.

Стимулюючі методи

Звернення Військової ради до особового складу підлеглих військ

Проведення мітингів, індивідуальних та групових бесід перед початком та в ході бойових дій

Постійна робота командування, штабів, структур МПЗ та інших органів управління зі згуртування військових колективів

Забезпечення та задоволення матеріальних та духовних потреб особового складу

Проведення з підлеглими зборів, занять командно-штабних навчань і тренувань в період підготовки бою

Заохочення та нагородження тих, хто відзначився в боях, популяризація їх через засоби масової інформації

Підтримка бойових традицій, проведення військових ритуалів тощо.

Висновки до першого питання

- Таким чином, удосконалення управління військами в тому числі і управління МПЗ їх застосування повинно вестись постійно, оскільки немає меж науково-технічному прогресу, підвищенню бойових можливостей озброєння, бойової техніки та угруповань військ (сил).
- Завжди актуальним буде залишатись завдання приведення управління МПЗ у відповідність до постійно зростаючих вимог до нього, оскільки управління морально-психологічним забезпеченням, відставши у своєму розвитку, не зможе відкривати простір для ефективного використання потенційних можливостей військ (сил) в умовах сучасної війни (конфлікту).

Друге питання

Організація управління морально-психологічним забезпеченням в ході бойових дій.

Організація управління МПЗ

1. Створення і розгортання системи управління

2. Визначенні завдань та порядку роботи структурних підрозділів МПЗ

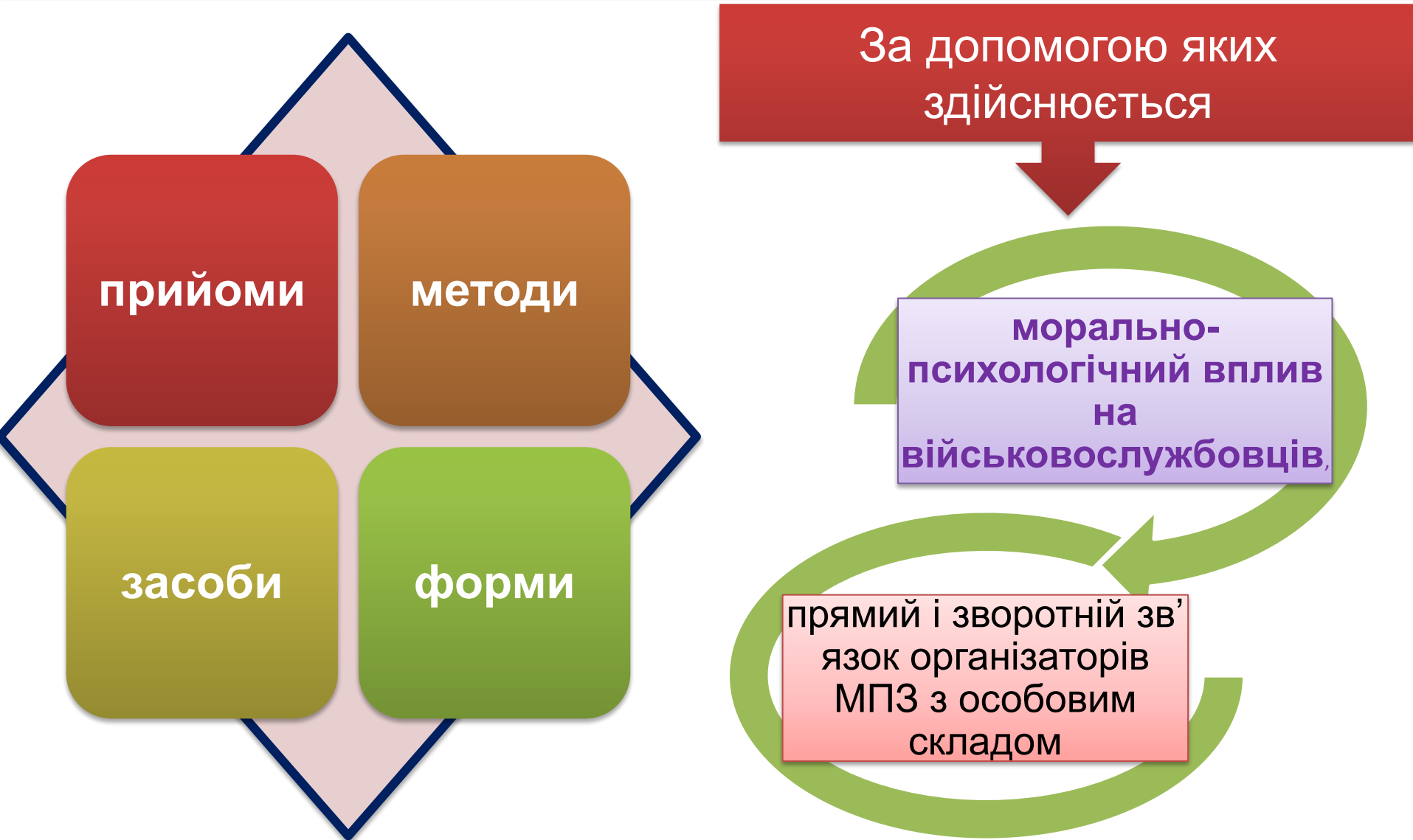
3. Забезпечення стійкої і безперервної їх роботи на пунктах управління

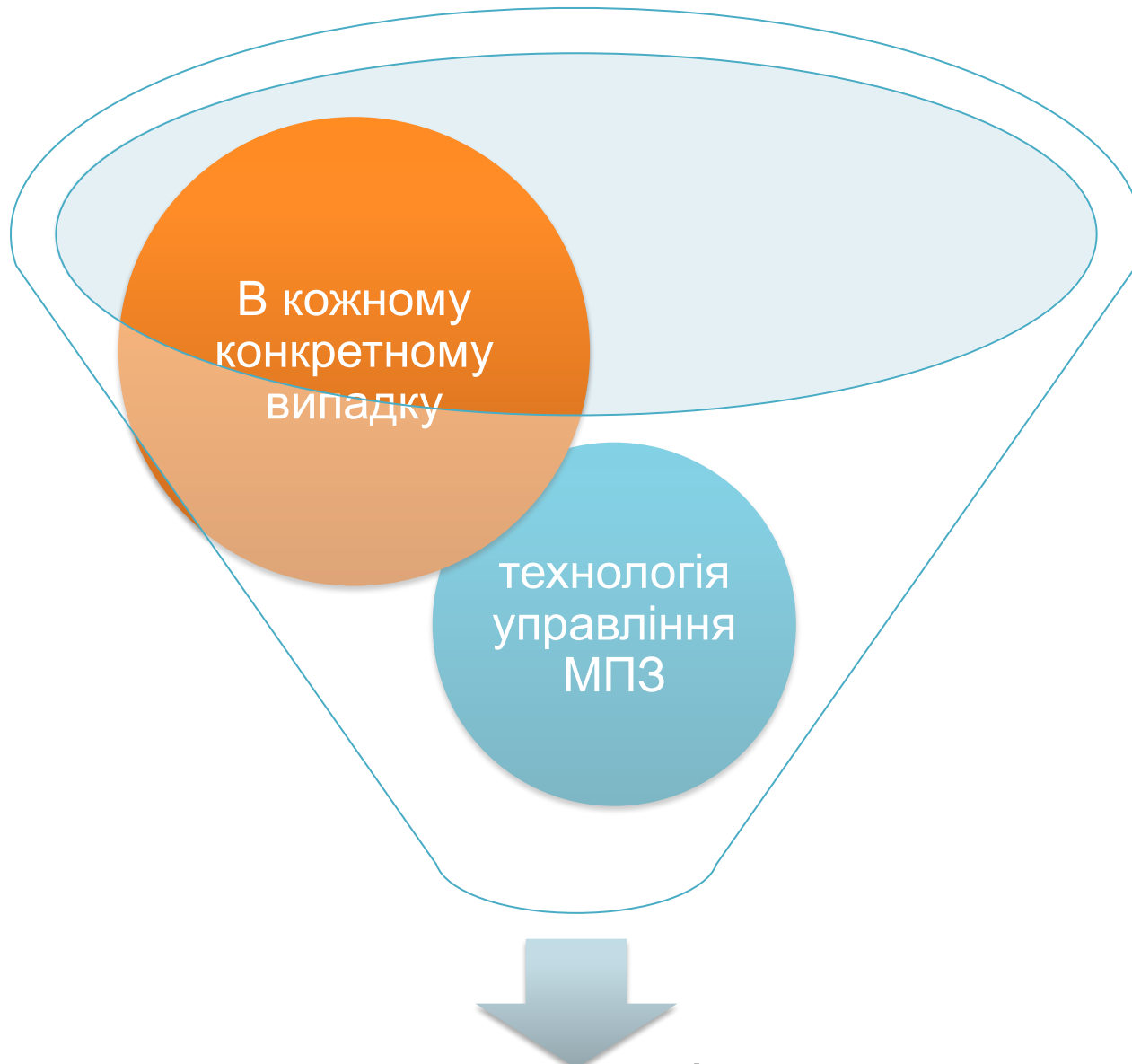
4. Забезпечення засобами зв'язку тощо для оперативного та якісного виконання завдань за призначенням.

Технологія управління МПЗ

Технологія управління застосовує

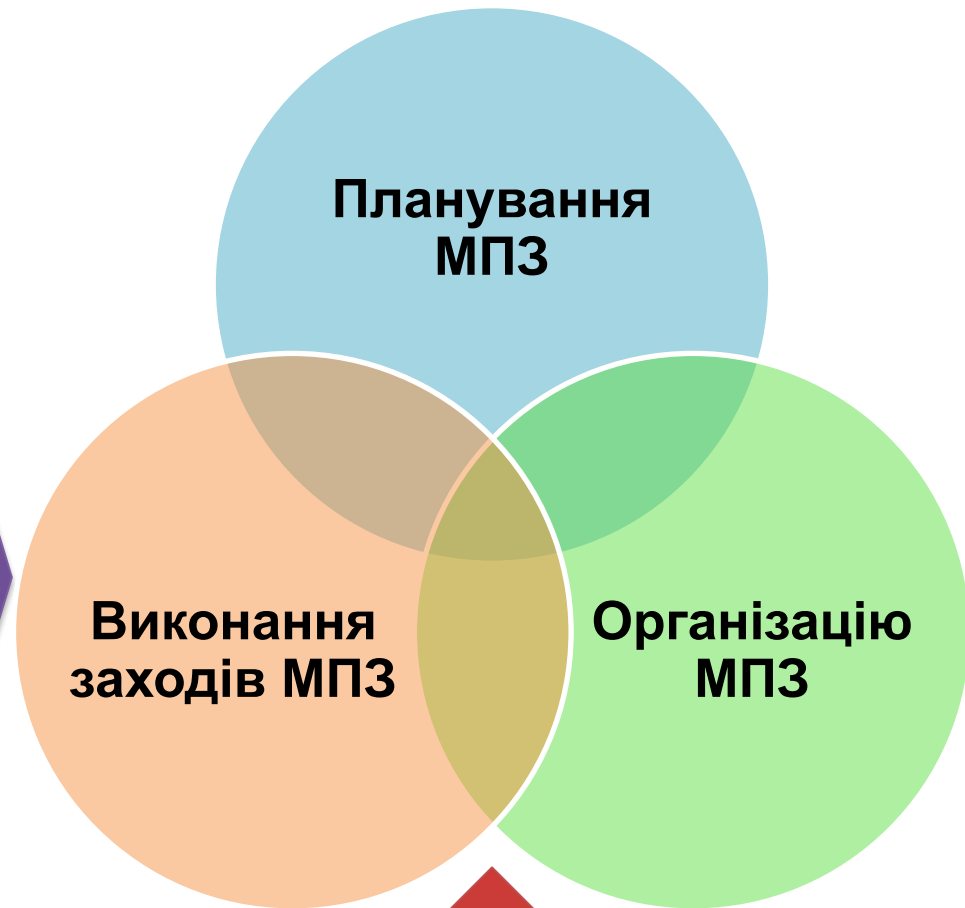

є наслідком творчої роботи командирів, штабів, структур морально-психологічного забезпечення.

Заступник командира (начальника) з МПЗ

Безпосередній
організатор
морально-
психологічного
забезпечення.

Він відповідає за:

А Обов'язки заступника з МПЗ

Знати МПС особового складу своїх військ та прогнозувати динаміку його можливих змін під час підготовки та ведення бойових дій)

Оцінювати СПО в районі (зоні) дій військ (сил), прогнозувати її вплив на МПС особового складу та хід виконання завдань

Своєчасно доповідати командирю (начальнику) висновки з оцінювання СПО

Здійснювати аналіз психологічних особливостей виконання завдань, прогноз можливих психогенних втрат військ (сил)

Б Обов'язки заступника з МПЗ

Брати участь у підготовці замислу та прийнятті командиром (начальником) рішення на застосування військ (сил)

Визначати мету та основні завдання МПЗ

Готувати та доповідати командиру (начальнику) пропозиції щодо порядку МПЗ

Здійснювати планування МПЗ

Здійснювати розстановку службових осіб органу МПЗ на пунктах управління

В Обов'язки заступника з МПЗ

Організовувати взаємодію та застосовувати сили і засоби інших видів забезпечення для виконання заходів МПЗ

Безперервно керувати силами і засобами МПЗ, організовувати доведення до підлеглих мети та завдань МПЗ

Особисто брати участь у найбільш важливих заходах МПЗ

Контролювати та своєчасно доповідати командирю, старшому начальнику про хід та якість виконання завдань МПЗ, проведені заходи та їх ефективність

Подавати донесення з МПЗ.

Організаційно-технічну основу управління складає **система управління**

Сукупність функціонально і структурно пов'язаних між собою

Система управління повинна

мати високу бойову готовність

забезпечувати ефективне управління штатними і доданими підрозділами

забезпечувати можливість централізованого і децентралізованого управління

бути надійно захищеною від вогневого та інформаційного впливу противника.

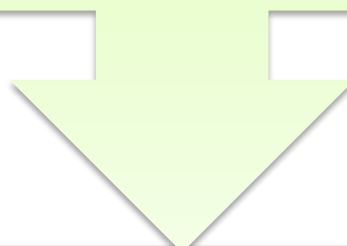
Управління МПЗ

здійснюється у загальній системі управління військами

з основних командних пунктів стратегічного, оперативно-стратегічного, оперативного, оперативно-тактичного та тактичного рівнів,

а в окремих випадках з тилкових командних пунктів.

Функціонування пунктів управління здійснюється за рахунок

організованої діяльності постійного та основного оперативного складу.

Призначення оперативного складу

Постійний оперативний склад

призначений для виконання функціональних обов'язків у складі структурних підрозділів визначеного пункту управління. Його склад визначається начальником органу МПЗ.

Основний оперативний склад

працює разом з командиром (начальником) на тому пункті управління, де він знаходиться.

Заступник командира частини з МПЗ

- Знаходиться і працює у складі основного оперативного складу разом з командиром (начальником).

Заступник командира роти (батареї), батальйону (дивізіону) з МПЗ

- Його місце під час ведення бойових дій визначається рішенням відповідних командирів.

Для забезпечення стійкості і безперервності управління МПЗ

До складу пунктів управління усіх рівнів входять відповідні підрозділи (центр, відділ, група) МПЗ.

Підрозділи МПЗ комплектуються із числа службових осіб відповідних управлінь (відділів, відділень, груп) МПЗ.

Підрозділ МПЗ здійснює планування, організацію і контроль за проведенням заходів МПЗ.

Основні завдання підрозділу МПЗ

безперервний збір, аналіз та прогнозування розвитку СПО та оцінювання її впливу на МПС військ (сил) під час виконання завдань за призначенням, аналіз та прогнозування МПС особового складу військ (сил)

розроблення планувальних, директивних документів МПЗ застосування військ (сил), участь у розробленні оперативних (бойових) документів в частині, що стосується МПЗ

опрацювання (підготовка) пропозицій та розрахунків за напрямком діяльності щодо організації МПЗ військ (сил)

організація та підтримання взаємодії з відповідними підрозділами МПЗ частин (підрозділів) ЗС України, структур, що виконують завдання МПЗ, органів управління ІВФ та ПрО, державної влади та місцевого самоврядування в інтересах МПЗ

безпосереднє керівництво структурами МПЗ під час підготовки до виконання завдань за призначенням та управління їх діями у ході операції (бойових дій)

організація і здійснення контролю та надання допомоги структурам МПЗ військ (сил).

**Для кожного структурного
підрозділу МПЗ пунктів
управління**

**розробляються інструкції
щодо організації роботи в
яких розкриваються
питання**

**призначення, основні
завдання, порядок
організації чергування,
роботи, захисту державної
таємниці, протидії технічним
засобам розвідки,
забезпечення тощо..**

**Для кожної службової
особи зі складу підрозділу
МПЗ пункту управління**

**розробляються
функціональні
обов'язки, в яких
визначаються**

**обсяг завдань,
порядок і строки
їх виконання**

**Для обміну інформацією
підрозділи МПЗ повинні
забезпечуватися**

засобами зв'язку

**засобами
автоматизації
управління**

**спеціальними
системами**

що забезпечують

Збір інформації

Оброблення інформації

Передачу інформації

**для прийняття
відповідних
управлінських рішень**

В ході бойових дій МПЗ спрямовується на вирішення таких питань:

1

Підтримання МПС військ та органів управління, їх боєздатності та готовності до вирішення поставлених та виникаючих завдань

2

Безперервне вивчення та аналіз обстановки, своєчасне прийняття по ній рішення, уточнення та поставлення військам нових завдань

3

Уточнення плану МПЗ

4

Підтримання безперервної взаємодії, стійкого та безперервного управління

5

Контроль за виконанням поставлених завдань.

**Практична
діяльність
структур МПЗ**

**Досвід
організації МПЗ
в ході виконання
завдань АТО
свідчить**

**Що порядок і
послідовність їх роботи з
організації МПЗ під час
підготовки операцій
(бойових дій) та в ході їх
ведення**

**Відповідають існуючим
вимогам щодо організації
управління військами.**

Командир (начальник)

- **Здійснює загальне керівництво МПЗ**
- **Відповідає за формування та підтримання на належному рівні МПС особового складу військ (сил).**

Штаби усіх рівнів

- **організують залучення сил та засобів інших видів забезпечення для виконання завдань МПЗ.**

У ході оцінювання обстановки, підготовки оперативних розрахунків штаби враховують:

- 1. Висновки з оцінки СПО в районі (зоні) дій військ (сил);**
- 2. МПС особового складу своїх військ та військ противника;**
- 3. Мету та спрямованість ІПВ противника;**
- 4. Пропозиції щодо МПЗ.**

Заступник командира з МПЗ

- Є безпосереднім організатором МПЗ та відповідає за його стан
- Під час планування та організації заходів МПЗ він підтримує постійну взаємодію із штабом
- Особисто ставить завдання своїм підлеглим
- Доповідає командира і вищому органу МПЗ про заходи, що проводяться, а також про МПС військ

Начальник розвідки

**В межах службових повноважень
відповідає:**

**За своєчасне добування даних про МПС
особового складу військ противника,
СПО у районі (зоні) виконання завдань
за призначенням та відстеження їх змін.**

**За організацію МПЗ та підтримання
МПС особового складу військових
частин та підрозділів безпосереднього
підпорядкування.**

Начальник медичної служби

бере участь у плануванні та проведенні психогігієнічних і психопрофілактичних заходів щодо збереження психічного здоров'я особового складу,

виявленні військовослужбовців з пониженою нервово-психологічною стійкістю, психогенними травмами та розладами,

вживає заходів щодо організації та надання необхідної медичної та психологічної (психіатричної) допомоги психотравмованим.

Інші заступники
командирів
(начальників),
начальники родів
військ та служб

в межах службових
повноважень,
відповідають за
організацію МПЗ та
підтримання МПС
особового складу
у підпорядкованих
військових частинах та
підрозділах.

Командир батальйону (роти)

- управляє підрозділами особисто та через своїх заступників (а командир батальйону і через штаб)
- шляхом віддання усних бойових наказів, розпоряджень, командами і сигналами.
- Накази, розпорядження та команди повинні віддаватися коротко і ясно.
- Він зобов'язаний завжди знати положення, характер дій і стан підпорядкованих підрозділів.
- У вирішальні моменти бою він повинен перебувати на найбільш важливому напрямку і вчасно впливати на хід бою силами та засобами, які є в його розпорядженні.

Заступник командира з морально-психологічного забезпечення повинен всебічно знати свій підрозділ

**Укомплектованість
особовим складом,
озброєнням і бойовою
технікою**

**Рівень бойового
вишколу підрозділів**

**МПС
військовослужбовців,
їх готовність до
виконання бойової
задачі**

**Сили й засоби МПЗ та
їх готовність до
застосування в
бойових умовах**

**Матеріально-побутові
умови та інші види
забезпечення, які
безпосередньо
впливають на настрій**

**Стан військової
дисципліни та
правопорядку тощо**

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО ПИТАННЯ

1. Ефективність морально-психологічного забезпечення застосування військ у вирішальній мірі залежить від рівня методичної підготовки його суб'єктів, навиків планувати, організовувати й проводити необхідні заходи.
2. Значить, заступник командира підрозділу з МПЗ повинен бути знавцем і майстром своєї справи.
3. Крім того, він повинен бути гарним методистом для того, щоб навчити підлеглих офіцерів та активістів формам і методам формування й підтримання належного керованого морально-психологічного стану особового складу, його готовність виконувати поставлену задачу.

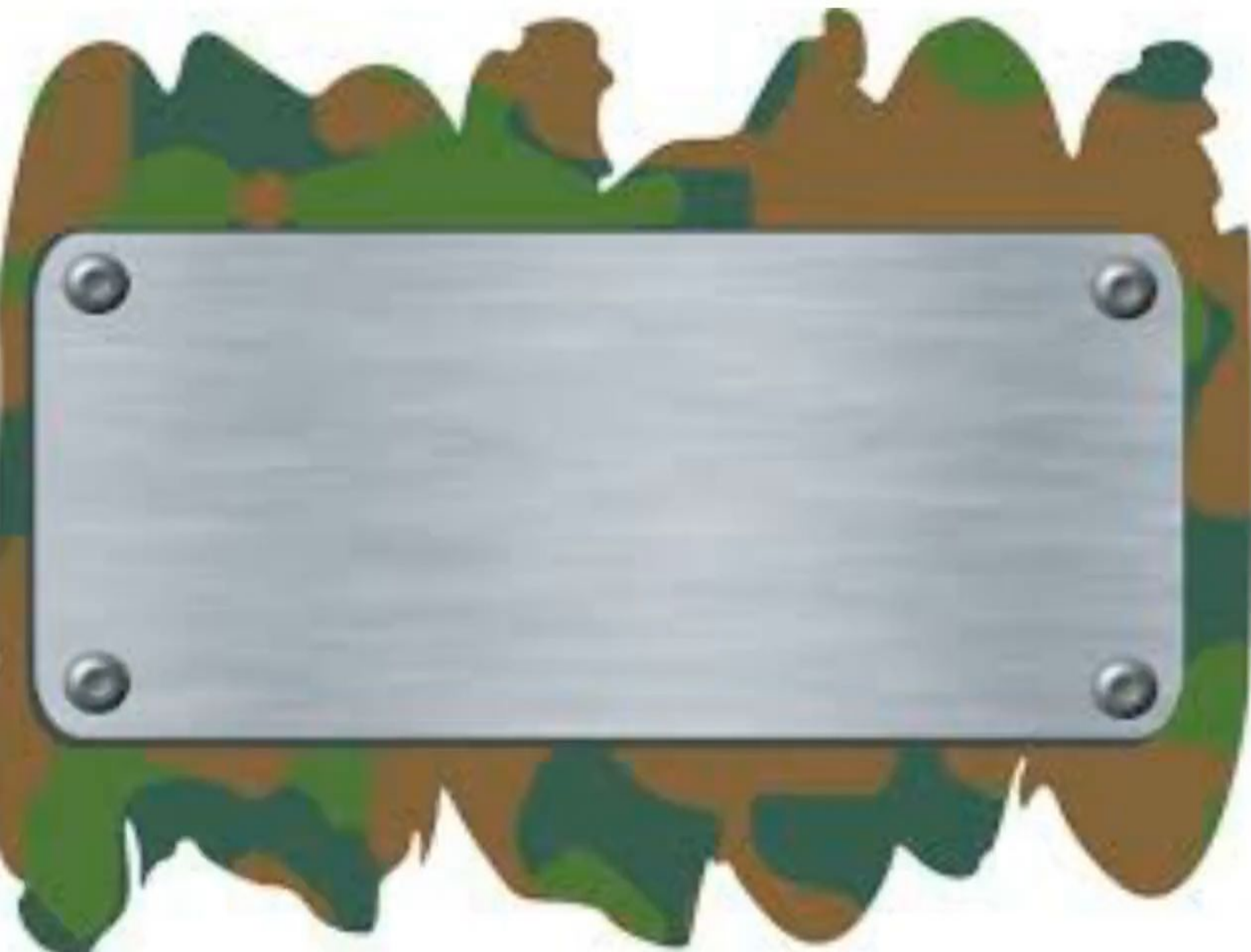
Висновки до лекції

Морально-психологічне забезпечення матиме необхідний результат лише за умов організації його комплексного, безперервного та цілеспрямованого здійснення, коли використовуються всі форми, методи та засоби усіма силами морально-психологічного забезпечення застосування військ.

Висновки до лекції

Бажані результати цей вид всебічного забезпечення дасть тільки при високій організації МПЗ, науковому керуванні соціальними процесами у військових колективах, що обумовлює необхідність цілеспрямованої підготовки командирів (начальників), штабів, структур МПЗ у цій галузі.

Важливим питанням постає організація взаємодії в інтересах організації МПЗ. Про її сутність та зміст йтиме мова на наступному занятті.

Завдання на самостійну підготовку

1. Доопрацювати навчальний матеріал

2. Бути готовим до письмового опитування засвоєння матеріалу.

Наступне заняття Т. 8. Заняття 3. Організація взаємодії в інтересах морально-психологічного забезпечення ведення бойових дій підрозділу.

Хід і результати збройної боротьби безпосередньо залежать від ступеня моральної готовності та психологічної стійкості військовослужбовців

(Концепція морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних Сил України.)

Затверджена наказом МОУ від 5.05.1999р. №142

Дякую за увагу!